

NEMZETI TÁRSALKODÓ

Mártzius 22dik napján 1836.

EURÓPA. HELYZETE ÉS JÖVENDŐJE AZ
ALLGEMEINE ZEITUNG UTÁN.

(folytatás)

A' mit tehát Oroszország a' Bosporus hézárása igazolására mondhatna, ugyan azt mondhatná a' Sundra nézve is; Cronstadt és Revel nem kevésbé vannak kitéve azért hogy a' Sund nyitva vagy Dánia kezében van, mint Odesza vagy Taganrog az által, hogy a' Bosporus nyitva, vagy Törökország kezében van. És ha a' tenger nyiltan tartásának amaz állapota, mely a' dolog természetén, az országok társasági viszonyain, az érdeklött népek egy arányu jogán 's fennálló egyezéseken 's békekötéseken alapúl, a' Bosporusnál mint a' Sundnál sértetlenül őrzetik, azért az orosz birodalom kikötőji semmivel rosszabb viszonyba nem jönek, mint a' milyenben a' többi hajós nemzetek kikötőji természet szerint vannak. Sem Ausztriának Triestnél vagy Venczénél, sem Franciaországnak vagy Spanyolországnak a' két tengereivel, sem Angliának a' partaival nincs az a' fekvésök, hogy tengeremlyékök kikötőiken kívül valamely elrekesztett Bassin által védetnének, hanem minyájuk fenyegető megtámadás esetében kéntelen csak erősségei 's

hajós sergei által oltalmazni magát. Hogy Oroszország erre nézve még nagyobb nyereséget, bátorságot keres, hogy biztosítását hasonló jogu szomszédai rövidségével is szeretné, részéről természetes kívánság; de egyébnek és többnek nem is kell tartatni, 's azt mondani hogy igazságtalanság történik rajta, ha ezen kívánsága teljesítésében gátoltatik. — A' helyzet megfoghatatlan félre ismerése volna a' többi hatalmak részéről, ha ama' kívánságban egy ellene állhatatlan politikai szükségét, nem pedig egy határain túl kiáradó hatalom előlépését látnák, 's annál fogva a' maguk és az egész fenntartására szükséges óvásokat meg nem tennék. Oroszország kifejlését folytathatja, kereskedését terjesztheti, tengeri erejét gyarapíthatja, ha szinte Cronstadt és Odesza nem védenek is orosz batteriák által Bosporusnál és Sundnál; hatalmas és kívülről rendetlen marad ha kikötőinek nincs is több biztosítása mint Calaisnak vagy Toulonnak; de ha azt elérheti vagy Európa megengedi, hogy a' Fekete vagy Balti tenger bassinja orosz tengerré váljon, hogy a' tengerszoros pitvara kapuja legyen, melynek kolcsát saját zsebében tartsa, 's hogy ama' nagy víz medenczékét arsenaljaivá változtathassa melyekben Neptunus háromágu villáját kovácsolhassa, ekkor Oroszország Európa Hegemoniáját eléri. —

A' nagy hatalmak viszonyait Törökországhoz meghányva, lássuk már Anglia viszonyát hasonlólag Orosz- és Törökországra nézve. Ez nyilvánosan sokkal nagyobb fontosságú. Mert nem lehet többé meg nem ismerni, hogy Oroszország és Anglia, mint Európa vezér hatalmai egymással szembe állanak és Törökország az a' pont, hol össze találkoznak. Mi czéllal? A' kimenetnek mi reményével? Ezek a' nagy kérdések. De min-

denek előtt amaz aprólékosságokat el kell háritnunk, millyenek: „Anglia a' kereskedésének rövidségét látja, ha az orosz vámkeretek a' Bosporushoz a' Dardanellákhoz tétetnek-át,“ 's azért nem szenved, vagy pedig „Anglia *kalmár-nép*, mint maga magát nevezé közelebbről a' Morning Chronicleben, 's csak az érdekl, a' mi a' sátort tölti vagy üríti.“ — Anglia politicáját nem az árus bolt, hanem az Aristocratia hajtja, mely a' kereskedéssel 's csak földbirtokánál vagy utóbb szülötteinél fogva van egybeköttetésben, de benne bizonyára a' gazdagság forrását 's Albion velejét ismeri-meg. Aztán megtanulták ott már, hogy *egy magában erős kereskedés* vámsorompókan szintúgy mint tengereken 's hegyeken átszökik 's mind azon pontokon, hól a' népese-déssel 's jólléttel a' szükségek szaporodnak, hág és növekedik. Ha Oroszország terjeszkedése elvadult vagy szegényedett tartományokban a' kereskedés ama' piatait szaporítani lesz képes, Anglia valamint Európa inkább nyerend mint vesz-tend vele, akár milyen nagy lenne a' vámtariffa vagy tilalom, melyel egyébaránt egy kevésbé világos kereskedési politica, ott inkább magát mint mást vágna pofon. Még azon tartalékot is, hogy idegen mívszorgalom kifejlése az ángolnak tartós kárt okozna, elszeretnök távoztatni. Ha ezen nézet, melynek valójában vannak pártolóji Angliában, igazán alapos és helyes volna; úgy Anglia idegen országok minden köz jóllétének természeti ellensége lenne, legkeserűtebb ellenségeinek vádjai megszűnnének rágalmak lenni, minden gyűlölség, minden politicájávali ellenségeskedés és szembeszállás igazolva; Napoleon Európa jólétének vértanúja lett volna a' szükkeblü szigetiék önsége 's keménysége ellen 's egy közönsé-

ges háboru egy ellen, nem valami zsarnok parancsára, hanem Európa méltó felbosszankodásából eredő, újulna-meg az emberi társaság ellenségének megakadályozására 's leverésére. De nincs oly gonoszúl a' dolog. Amaz eszmék és tartalékok csak a' pillanat hasznát leső szűk körlátu kalmár szellem szüleményei, nem egy bölcs és a' kereskedést ismerő, igazi érdekeit védő politica nézetei. Egyes gyáriszorgalom ágak csökkenése vagy károsodása felett nem feledi ez, a' szabad concurrentiá természetét és erejét, 's az egésznek abból származó felszökellését. A' megavult tanitmányok közé tartozik már az, és mióta Huskisson a' nagy országos ember a' jeget megtörte, 's p. o. a' francia selyemárak bébocsátása által a' honiakat nem (a' mint félték) elfojtotta, hanem a' vetélkedés, az önvédelem szüksége és a' saját erő ébresztésénél fogva még nagyobb virágzásba hozta; miután az idegen hajósok, hajósmesterek bébocsátása által mind a' honiaknak, mind ezek haszonlesése 's gondatlansága ellen az angol portékáknak hasonló szolgálatot tett, az olta még csak tudatlanság vagy irigység nézheti a' szabad concurrentiában vagy az idegen mívszorgalom kifejlésében a' magáénak kárát vagy pusztulását; az igazi politicus, ki az elmultból a' jövődőt következteti; 's annál fogva a' jelent jól rendezi mind a' mívszorgalmas nép valódi tutora, gyámitványa panaszai 's szorongattatása daczára is az erők szabad mozgásából a' szorgalom pályáján népe saját erőji gyarapodását várja, 's ha a' mellett is csökken, ennek okait belső fogyatkozásokban keresi, melyeket könnyü felkeresni 's orvosolni. A' kereskedési érdekek ellenkezését tehát legalább a' színelejáról jó lesz félre tolni, hogy a' nagy kérdést tiszta political világban vizsgálhassuk. De első-

ben, a' legközelebbi multa tekintvén, gondoljuk-el; miként jött Törökország a' mostani helyzetébe; honnan van az hogy Európa szeme birtokára mint valami közeli öröklétre van függesztve; mely szintoly gazdag mint a' spanyol, a' habsburgi ág elenyészésekor, de még sokkal rettentesebb háboruval terhes. A' görög felkelés önmaga 's következései által tisztán felfedezé's egyszerűmind gyógyíthatlanná tevé az Ozsman birodalom gyengeségét, 's az európai diplomatiának kettős becsületére válik, hogy azon felkelést sem el nem nyomá, sem hasznát nem vevé. *Minima sapientia regitur mundus.* Hogy ama' nem történt gátlá Oroszország, hogy ez elmaradt, Canning halála okozá. Vétek a' navarini ütközettel (mint nem régiben is történt) az ő emlékét terhelni. Az ő politicája abban álla, hogy azt, az az hasonló eseteket bévágás által megelőzzen, 's ha halálával a' Nyugoteurópa világlója sok időre ki nem alszik vala, sem navarini ütközet, sem Polignac ministerium, sem juliusi revolutio nem lett volna lehető. A' wellingtoni igazgatás orvosolhatlan gyengesége, melynek tehetetlen kezeiből az európai politicának gyeplői legottan kicsuszamlának, okozá a' többivel együtt a' navarini ütközetet is, 's ugyan azon kabinet még orriásibb hibája megengedé a' capodistriaco-orosz hatalomnak Görögországban nemcsak lábra állását hanem megerősödését is, mig azt 1832 tavaszán egy nem diplomata megbuktatá. A' Hellás elleni küzdés a' szerencsétlen Szultánt a' legerőszakosabb reformok vészeibe 's égyiptomi vetélkedő társa karjai közé kényszeríté folyamodni, kinek fegyverei thronját legott megrendíték. Mehemed Alit a' beléavatkozás ugyan Európából kihajtá, 's ennél fogva nem nyomulhata elé, (mint szerette volna) egyszerre Macedonián 's Syrián

által a' Szultán ellen, hanem egyedül csak az Ázsiában dolgozhaték; de Kándia az Archipelagus kulcsa kezében marada, 's míg a' Szultán Zsumlánál 's Drinápolynál vérét veszté az egyiptomi satrapa Návarinnál szenvedett kárát kipótolta, 's útnak indult hogy Syrián át a' Bosporusnak nyomúljon. De mit tevének ekkor Anglia és Franciaország? Mind a' kettőnek rosszul vivék a' dolgát napkeleten, Angliáét különösen a' tory ügyviselők, kiket lord Palmerston a' mint látszik, nem változtathata-meg: Levanteban majd minden hivatal le a' consulságokig political ellenfelei kezében maradtak volt 's tudósításaik a' st. jamesi cabinetben azt a' meggyőződést szülek, hogy a' Szultán és országa menthetlenül el vannak veszve 's csak Mehemed Alitól várhatni az Oroszországtól fenyegettetett monarchia ujjászültét. Ezért hagyaték sorsára a' szultán midőn a' fergeleg Syria felől béronta, 's kényszerítették a' másik és hatalmasb vetélkedő társa karjai közt keresni menedékét. Orosz hajós és szárazseregnek a' Bosporusnál megjelenése 's a' hunkiár-iskelessi-i egyezés valának azon katastropha következései, mely Syriát a' pártütő Satrapa fegyvereinek hatalma alá adá 's az új védúr hadibajójinak a' Bosporust megnyitá. Most felébredte Anglia ámulásából (Täuschung) 's — meg kell adni — ébredte egy oly férjfiué, ki erejét 's kötelességét érzi. Csalatkozása kettős volt. Arról álmadozott hogy a' Mehemed Ali hatalma napkeletre nézve egy új idomitó elv, megerősödése kezdete 's annál fogva az éjszaki hatalom kiáradása ellen gát leend, nem gondolta-meg ellenben, hogy ha a' szultán a' stambuli thronon nem tartathatná-meg magát, Oroszország a' magáén kívül semmi hatalomnak meg nem engedné 's nem is engedhetné annak elfoglalását. Ha már az angol

politicát jölvesszük, ennek czélja az, hogy Törökországot köteleiből kifejtse, kezeit szabaddá tegye 's e' mellett paizsával befedje akár Oroszország akár Mehemed Ali felől készüljön vagy közeledjék veszély. Ha az elsőbb, reményli Anglia hogy Törökország képes lesz hasznos reformai pályáját tovább folytatni 's oda jutni, hogy ön erején 's mint már 150 év óta a' tengeri hatalmak védelme 's közbejárása, 's végre Austriávali szövetekezése által, tovább is fenntarthassa magát. Az ezzel összekötött nyereségek a' következők lennének: Oroszországnak Európa 's Ázsia felől igen is előnyomult korlátaiban tartása, Európa egyezésében alapult ország rendének megőrzése 's a' nagy keletindiai birtoknak ezen második gazdagabb Angliának (mely Oroszországnak a' Bosporus és Euphrateshez közeledtével még a' Gangesnél is fenyegettetik bátorságba helyezése. Európa 's Ázsia egész jelenje 's jövendője tehát kérdésbe van itt téve, 's ezen világrészek java vagy jaja azon két mérőserpenyőbe van téve, melyet az „Istenek 's emberek atyja“ újra felfogott. 'S ne álmódja egy nép is, hogy ha a' jaj serpenyője ereszkednék-le, ő a' maga részére ment lenne a' bajtól, vagy csak Anglia szenvedne alatta 's Európa többi része könnyűlést érezne. A' régiek a' háromágu kormány pálczának azt az erőt tulajdoníták, hogy a' tengeristen kezébe partokat rendit, hegyeket hasogat és városokat ont halomra 's Anglia kinek kezében van most ama' pálcza bébizonyította, hogy az az erő most is létez benne; de Angliát fel sem is véve ezen esetben, Országrendszerünk legerősb oszlopainak összeomlása minden érdeket és törekvést, kívánságot és szenvedélyt úgy összehányna vetne, hogy alig maradna egy hatalom, egy nagyviszony eléretlen és renditelen. Maga Oroszország sem ma-

radna ez alól kivéve, 's a' mint már mondották egy hódoltatói háboru oly kárára lenne, mely minden belőle várható nyereséget felyülhaladna. (folytatása következik).

AZ INDAI VAGY JOBBAN MONDVA HINDOSTANI VALLÁSOK.

Hogy India minden vallások böltsője legyen az írók általánosan állítják, de előadásokban az utazók karakterihez, vagy régi könyvek mesés voltához képest, erőssen különböznek; én tehát mint a' ki szerencsés valék, ezen a' barátságatlan, 's a' ház ajtaján kívül semmi gyönyörrel nem kedveskedő őszén, több föld körüli utazóknak, 's nevezetesen a' közlebbi évben utazó hires francia *Dumont d'Urville* munkáit olvasni, némely barátim kívánságára, szerencsémnek tartom az indiai vallásokat, melyek annyira tele vagynak külső pompával, melyek annyira szorossak, és vadak, melyek az odai érzéketlen népek szívében oly mély gyökeret vertek, a' magyar olvasó közönségnek öszve vonva, eleibe adni. *D'Urville úr*, midőn Kákkuttába vala, ottan lakó nagy birtokos angol Vilmot úr kegyéből megesmerkedett egy *Ramasvani Pundit* nevű Braminnal, kiről azt írja, hogy maga nemében eggyetlen egy, akarmelyik Európainál tudósabb, türedelmes, világos, a' mi elő ítéleteinket azért értő, mert ereje van a' magáén feljül emelkedni, a' braminismus tudományjaiban kijelelt tudós, és a' bengali, hindostani, sanscrit, pali, portugall, angol, és francia nyelveket egy formán jól beszéli. Ezen derék bráminhoz járt tíz nap egymásutánn, 's ettől vette mind azon tudósításokat, melyeket megbecsülhetetlen munkájában — *Woyage pitto-*

resque autour du monde — bővön leirt; én is leginkább őtet követtem.

Indiában, vagy Hindostánban az egész földön az isteni tiszteletnek legtöbbféle különbsége létezik. A' judaismus, a' mahumedanismus minden szakadásival, a' nánkismus, a' májismus, a' catholicismus, a' görög szertartásu vallás, az örmény vallás, a' lutherana, anglikána, presbyteriana anyaszentegyházak; a' Confucius a' Sinto vallásai ottan nagy békében élnek a' honni két vallással a' *buddhismussal*, és *bráminismussal*.

A' *buddhismus* — elhalgatván hogy ennek is papjai főbbek, 's alattvalók, hogy a' néptől különböző köntöst viselnek, hogy ők is tudósok által vizsgáltatnak-meg, hogy a' nép között a' legmagosabb méltóságot bitangolják; hogy a' nép-nél nagy befolyást gyakorolnak, hogy a' vak nép kegyes könnyű hívőségét nagy jövedelmekre használják, hogy ők bántathatlanok, és annyira tiszteltetnek, mi szerént jelenlétekben még a' gyávább királyok se ülnek le — a' traditiókból, 's különös szertartásokból elvegyült isteni tisztelet, mely a' *materialismusra* czéloz.

A' *budahista* azt hiszi, hogy minden a' mi létezik: Istenek, ördögök, emberek, állatok a' levegőből, a' tűzből, a' vízből, és földből származnak, 's össze-érésbe jönnek *Práné*-val 's *Hittával*, vagy is az étellel, 's értelmességgel. Egy ember lehet istenné, egy Isten ördöggé, emberré, vagy állattá, ahozképest a' mint ez, vagy amaz anyag uralkodik állati alkotásában. A' hájál semmi sem egyéb *mint az alaknak átváltozása*. A' gondolat semmivé léte a' legtökélyesebb állapot. Ez kevés változtatással a' *pythagoreismus*.

Az anyag örökkévalósága után következik a' világok többsége. A' mindenségnek nem volt kezdete; vége se leend. Huszanhat egek léteznek

melyek közül a' húszt első lakhelye a' Brakmi Lokkéknek, kik nálunknál feljebbi valók, kimondhatatlan szépségűek, és mennél inkább távoznak plánetánktul, annál inkább nagyobbadnak; mind férjfi neműek, és a' test szenvedelméitől mentek. Az öt alsó egekben laknak hozzánk hasonló nemű valók, valamivel felyebbi lépcsű tökélyel.

Azt mondják a' papok, hogy már négy *Buddhák* jelentek-mega' világon: az ötödik a' mi századunktól messze távulságban jelenend-meg. A' jelen Isten a' negyedik *Buddha*; neve *Gutoma*. Az ő históriája előbeszéléssre érdemes. *Gutoma* annyiszor, és annyiféle alakban jött-e világra, hogy ha minden testei egyesülnének, akkora hézagot foglalna-el, mint az egész föld. Megegyezett abba, hogy ő legyen *Buddha* és *Sadaden* szűz királyné szülé e' világra. Születésekor *Kaladivella* király a' királyné látogatására ment, látá a' gyermeket ki már magára járkált, 's a' ki annyira tisztelet elfelejtve bánt, hogy lábait a' király fejére tette. Azonban a' király megvizsgálá a' gyermeket: megesmeré lábai talpain kétszáz tizenhat jegyeit az elfogadásnak, testén a' szépségnek harmincz két jegyeit, 's végtére a' huszon négy indicatiokat 's kijelenté, hogy a' királyné fia *Buddha* leend.

Gutoma megházasodott, lóháton egy szökéssel a' Gánga folyót átugratta, azután letévén királyi köntössét, pappá lett, sok próbákon ment keresztül; 's végtére felült egy tizen négy sing magosságu gyémánt tronusra, melyről az ördögöknek minden megtámadásait meggyőzte. Azonba tudta a' jelent, a' múltat, 's a' jövődöt, prédikált az embereknek, sőt az Isteneknek is. Ó a' fő templomokban lakott; az *Ádám* hegy csucsára hágott 's azon lábai nyomát hátra hagyta. A' val a' tehetséggel lévén, mi szerént magát vég-

nélkül sokszorozza, többféle alakokat vehessen fel, az elemeken átmeessen, mindenütt hol reá szükség volt megjelent, 's a' nemzeteket egymásra térítette. Midőn huszanhat éves korában megholt, az ő tudományát a' világ nagy része vallotta.

Egyébaránt a' *buddhismus* erköltsi tudománya tiszta, egyszerű, 's cselekvő. A' népet arra tanítják, hogy adjon alamisnát, hogy elmélkedjen az emberi szerencse változandóságáról; hogy úgy éljen, mi szerént másoknak is, magának is hasznára legyen; hogy ember társát úgy szeresse mint önn magát, 's minden predikáziók ezen elvek kifejtéséből álnak. A' nép a' templomokban áldozik is imádkozik is. Virágokat viszen oda, 's míg a' pap a' bokrétákat a' *Buddha* képei eleibe helyezi, ő imádkozik. Az asszonyok itt is mint másutt, leginkább járják a' templomokat. Más istenek is vagnak, kik között legfélelmesebb *Káltráján*. Ennek temploma a' sok processióknak, 's szarándokságoknak tárgya. Egyik templomában *Maharadja* istenségnek ötven három bálványai és egy szép colossalis oszlop képe léteznek, mely oszlop magossága tizen nyolcz láb, és a' melynek lábán négy *Buddha* alakot láthatni a' kigyó fején ülve; azon kívül lehet látni még a' *Mitre Deo Rádjuroso* képét is, ki *Buddha* utánn eljövendő ujjá szülni a' világot, 's mind a' három istent *Vichnut Sament és Natát*, kik közül az első lesz kék, a' második sárga, a' harmadik fejér.

A' *braminismus* sokkal szélesebb, sokkal öszve szöttebb mint a' *buddhismus*. Számtalan tudósok a' dolgokat a' legokosabban nézni vélvén, hajlandók voltak következtetni, hogy a' braminismus volt Hindostán régi vallása, és hogy *Buddha* csak úgy jött közbe mint *reformatör*. A' je-

len tudósok ezen vélemény ellen szegültek, és midőn a' *buddhismusra* a' Tibet alpesek népei között maga egyszerűségében találtak, abból azt következtették, hogy az az indiai elődi vallás, és a' braminismus annak csak alyasodása. Ha ezen állítást megengedjük az indiai dogmáknak erköltsi és lelki része emlékezetten feljüli traditio, midőn azoknak nehéz és oktalan cselekvő rendalkotja az ujabb idő mive leend, a' papok önniségéhez és fennvagyához képest elrendelve.

Nem csak ez a' különbség az, a' mi az indus vallást fellázasztotta. Ezen egész théogoniának több világosítói, mint megfejtői voltak. Egy helységben, hol minden Castének csak határok közzé szoritott jusa van a' vallást vizsgálni, az Európaiaknak adott értesítések különböztek az az iránt megkérdeztetett helybeli lakók állásához képest. E' szerint egy harmadik rendü bráma, ha feltésszük is hogy jó szívvel kíván mindent megmondani, nem tudta az igazságot végképpen és úgy kinyilatkoztatni mint azt a' *Pundit* bráma kirekesztőleg tudja. E' szerint valahányszor az utazó más Castékhoz folyamodott, nem pedig azokhoz, melyek a' hiérarchiában léteznek, még inkább nem szedhetett öszve más adatokat, mint azokat, melyekre a' köznépet szokták tanítani; cselekvő dolgokat, és nem dogmákat; semmire kellő részletes dolgokat, de egy vallásos rendalkatnak öszveségét soha se. Mindazon emberek közt, kik e' szerint bántak kevesen lesznek kik hibásan ne következtettek volna, és a' kik a' bráma isteni tiszteletben nem láttak egyebet mint bálvány imádást és több istenséget. Szinte annyi mintha az ember a' szentek és szent szűz imadásáról a' ker. vallásra ítélne.

A' *hindu* isteni tisztelet, valamint a' miénk is megesmér egy örökké való, végetlen, és min-

denható fő valót, ki mindent a' mi létező terem-
tett. Ennek neve *Para Bráma*, ki magának tár-
sul három alsóbb rangukat vett fel. Ez a' há-
rom égi lélek *Bráma*, *Wischnu*, és *Chiva*, kik
három egy, 's formálják az indiai *háromságot*
az esmeretes *Trimurti* nevezett alatt, három tu-
lajdonságokból: „teremtő, megtartó, és lerontó“
össze alkotva. Az ő vélekedések szerint *Para*
Bráma teremtette *Missassurt* egy egész legio an-
gyalokkal együtt, kiknek elejébe szabta, hogy ő
felségét imádják. De bizonyos idő múlva egy láz-
zadása *Missassurnak*, melybe az égi seregnek is
egy része bele elegyült, egy nagy büntetést, és
egy engesztelést tett szükségessé, és ekkor volt
az, midőn *Para Bráma* az isteni háromság kíván-
ságára egy látható világot teremtett, mely áll a'
tisztulásnak tizenöt égi testeiből, melyeknek kö-
zepét a' mi földünk foglalja el. A' hét felsők a'
bűn bánó, a' hét alsó a' tisztuló angyalok szá-
mára vagynak rendelve. Ezen felyülről jövő re-
bellis lelkeknek elhelyeztetésére az Isten huszan-
kilencz halandó testeket teremtett, melyeknek leg-
nemesebbikje a' tehény, és az ember. Midőn egy
lélek ezen utolsóbb alakban az Isten előtt érde-
met tett, visszatér az égbe, ennek tizenöt testeit
egyszer keresetül utazván; az a' lélek azonban,
mely elébbi rebelliojához az engedetlenségnek több
vétkei adta, vissza taszittatik az *Onderába* vagy
az utolsó égi testbe engesztelésének újra leendő
elkezdésére.

A' hü angyalok hogy elesett testvéreiknek
a' joban segedelmére lehessenek *Para Bramától*
engedelmet nyertek közökbe elegyülni bűn bánó
lakóhelyeikben. Itt vagynak minden alakban, 's
minden elemekben, 's a' Hindak őket *Déva* vagy
Déuta név alatt - jó geniusok - imádják, mint kik
az Istentől arra rendeltettek, hogy a' Deillonak

rosz genius — a' rebellis angyalok fejének *Mis-sassurnak* titkos ügyvivője sugallási ellen oltalmazza. Ezen jó, vagy rossz geniusokat a' Hinduk mindenütt látják a' csillagokban, a' levegőben, a' tengerben, a' fáknban. A' Deuták a' Deittikkel majd szüntelen háboruban vagynak. Az elsők közül három száz millió *Wisnunak*, az utolsók közül pedig közel nyolcz száz millió *Chivának* vagnak szentelve.

Egy nép sincs a' világon, mely régisége követelését oly magosra emelje mint a' Hindu. Az ő traditioja az elesett angyalok tisztulását négy korokra — yongo — viszi-fel. Mi a' negyedikben létezünk. Az elsőkor — satia — vagy az aranykor három millió két száz ezer éveket tartott. Ez az ártatlanság, és jól lét kora volt, úgy mondják a' Védák; mert akkor a' brámák uralkodtak. Az ember száz ezer évekig élt. A' *tréta* vagy ezüstkor két millió négy száz évekig tartott. Akkor a' második *Casté* a' Xattrijasok uralkodtak, 's oly státust alkottak, melyben a' vétkek egy negyed részét, 's a' virtusok három negyed részét tették azt egésznek. A' harmadik korban — *dua* — para — vagy is réz korban a' *Vesciasok* — a' harmadik *Casté* — kormányoztak: ekkor a' vétkek száma a' virtusokéhoz egyenlő volt, 's az emberi élet ezer évre szállott-le. Jelenleg a' negyedik korban, *Caliyog* vagy a' vaskorban élünk, melyben a' *Sudras* vagy negyedik *Casté* uralkodik. A' vétkek és a' rények közötti viszony úgy áll, mint három negyed, egy negyedhez, és az ember élete a' száz évek maximumát tull nem lépi. Ezen vaskornak száz ezer évekig kell tartani, melyekből közel öt ezer évek eltöltek. Ezekből könnyü átlátni azon hasonlatosságot, mely a' Hindu Cosmogonia, és a' görög 's római mythusok között létezik. Ezek a' különböző arany, ezüst, réz,

és vas időkörök nem találnak kevésbé szembe-
tűnőleg öszve a' pogány traditiokkal, mint az in-
diai háromság a' mi keresztény symbolumunkal.

A' Hinduk isteni kornak nevezik az ő négy
korok öszveségét; ezer isteni korok tésznek egy
Bráma napját, és ennek folyása alatt az Isten-
ség tizennégy *Ménukat* ruházott-fel a' föld Sou-
verainitásával. Mi az ötvenegyedik brámai évben
létezőnk, mely a' világ korát irtoztató számra
viszi-fel, és ebben magok a' brámák is külö-
möző értelemben vagynak. De az ő számítások
divergentiaja nem megyen azon adatokig melye-
ket a' 'Sidótextusok előnkbe szabnak. Ők min-
dég milliókkal számítnak, 's midőn előttük a' mi
hét ezer éves chronologiankat említik, sajnálkoz-
va nevetnek. „A' fejér szakállú öreg tegnap szü-
letett“ azt mondják gúnyolva. —

Úgy látszik az első *Ménu* írta azon törvé-
nyeket, és alapszabályokat, melyek a' Hindu né-
peinél ma is uralkodnak. Az utánna következett
öt *Ménuk* keveset csináltak; de a' hetedik *Me-
nu* alatt történt egy özön viz, melyből csak ezen
fejedelem menekedett-meg egy bárka segedelmé-
vel, melybe vonultak ő, hét *Risiek* — félistenek
— 's feleségei. A' hetedik *Ménu* újra népesíté a'
földet: utói kétfelé osztattak, a' nap és a' hold
gyermekre. A' *Puranesek* szt. könyvek szerint,
melyek a' teremtésről beszélnek az aranykor a-
latt *Ménu* egyedül kormányozott; az ezüstkor a'
nap rászájából-ötvenöt, a' holdéból negyvenöt
fejedelemet számít; a' rézkor az elsőből hu-
szonkilentzet, az utolsóból huszon négyet. U-
toljára a' jelenkornak első ezerében mind a' két
nemzettségből harmincz generatiók következtek
egyik a' másik után. Ezen időszak után egy
rendesebb évi számítás állitatott-fel, 's most is
foly. Ezekhez képest az ember hajlandó kétel-

kedni minden számításban, 's minden állításban, midőn látja azt az iszonyatos számítást, melynélfogva a' brámák, a' Bráma születése óta mostanig 151,400,007,205,000 éveket számlálnak.

Az indiai Istenség három személynek egyike. *Bráma* a' teremtő lélek: öt feje volt mi előtt a' *Chiva* fia *Wairevert* egyiket elütötte. Bráma születésünk pillanatjában nyomja koponyánkba jövőendő sorsunkat és ő az ki a' Hindut négy Casteakra osztotta. *Bráma*, és *Visnu* közt némely vitatások támadván, ennek következése egy köztódás lett, melybe a' legfőbb való elogyedett, 's ezen tettért Chiva Brámát arra kárhóztatta, hogy a' földön soha se légyen temploma.

Bráma vagy ennek fiai a' *Menuk* szedték rendbe az indiai vallásos törvényeket. Az ő négy szájaibul jöttek ki a' *Wédák*, melyeket *Vyasa* filozofus, és poéta a' Jésus születése előtt csak 1400 évekkel szedett rendbe. *Bráma* a' Hinduk szemében a' nappal mindegy. Ezen szempontból közeledék Jupiterhez a' Minos apjához; ő magát mint Jupiter az Istenek és emberek apjának nevezi, 's mint ő egy négy fejű, 's négy kezű ember alakban képeztetik. A' Bráma felesége *Sarassuadi*, a' tudományok 's mesterségek isten asszonya. (foly. k.).

Igazítások, a' N. Tár. jelen évi 7. 8. 9. számjai alatt megjelent utazásokhoz.

Lap 116, utolsó sőr: = 22'' = 11''', helyett: = 22'' + 11''; lap 118, sőr 4; 5: üvegesült fosz-lókővel, (feldspat), helyett: szarúfényel (Hornblende); sőr 12: Cratez, helyett: Crater; lap 154, sőr 4: is! = De, helyett: is! — De; ugyan ott, sőr 8: egymással: helyett: egymással; lap 156, sőr 26: gyárotás helyett: gyáralás; ugyan csak ezen sőrben: részletek, helyett: készletek.